

Н. М. Кічеракандидат політичних наук,
доцент кафедри політології і державного управління
Ужгородського національного університету

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА УПРАВЛІННЯ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ

Питання національних та етнічних меншин, їх статусу, забезпечення та захисту прав, місця в системі прийняття рішень, є однією з найпопулярніших тем сучасних наукових досліджень, тим більше з подальшою розробкою практичних рекомендацій у сфері формування та впровадження механізмів практичної державної політики щодо меншин. Постійній актуалізації питань забезпечення та захисту прав меншин сприяють процеси зростання поліетнічності сучасних держав, глобалізація, інтеграція та, на жаль, загострення конфліктів на етнічному ґрунті, спекуляції темами етнічної, мовної, релігійної приналежності, як це відбувається в Україні, тощо. Тому забезпечення ефективної системи публічного управління щодо національних та етнічних меншин, міжкультурного, міжетнічного діалогу в суспільстві, запобігання загрозам етнополітичного характеру є важливими завданнями, які стоять перед розвинутими демократичними державами світу. Недостатня увага до питань етнонаціональних та етнополітичних відносин, недосконалість законодавства у сфері етнополітики (включаючи закони та незаконодавчі документи, різного роду стратегії та плани розвитку меншин), недоліки функціонування етнополітичного менеджменту загрожує зростанням відцентрових тенденцій етнічного характеру в державі. Зміни у структурі політичних систем у регіоні Центральної Європи, дезінтеграція одних та формування нових держав, мали наслідком появу та ескалацію етнонаціональних конфліктів, збереження та наростання сепаратистських тенденцій. Однак, протягом першого десятиліття XXI століття країни Вишеградської четвірки переживали безпрецедентний період політичних та економічних демократичних трансформацій на шляху до європейської інтеграції, у тому числі і у сфері політики та управління щодо національних меншин та етнічних груп. Вишеградська група є важливим стабілізуючим елементом для України і важливою сферою, яка може бути прикладом для України, є етнополітика країн V4. Публічна політика держав Вишеградської четвірки у сфері національних меншин та етнічних груп гарантує останнім право на розвиток своєї культури, поширення та отримання інформації рідною мовою, створення власних організацій, освітніх і культурних закладів тощо.

Ключові слова: національні меншини, етнічні групи, публічна політика, публічне управління, політична участь, Вишеградська четвірка, етнополітичний менеджмент.

Постановка проблеми. Метою даної статті є дослідження та аналіз проблематики нормативно-правового та інституційного забезпечення публічної політики держав Вишеградської четвірки у сфері етнополітичних відносин, наявних інструментів та механізмів участі національних меншин та етнічних груп в управлінському процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досягнення мети даної наукової розвідки неможливе без залучення масиву джерел та літератури, серед яких в основному нормативно-правові документи, офіційні моніто-

рингові звіти, сайти профільних інституцій, монографії, фахові дослідницькі публікації тощо. Серед дослідників проблематики участі меншин у публічному процесі варто відзначити Н. Підбережник, яка займається питаннями публічного управління етнополітичними процесами, зокрема і в європейських країнах, а також теоретичними питаннями у цій сфері, М. Зана, який досліджує особливості функціонування етнополітики у країнах Центральної Європи, а також громадсько-політичне представництво меншин у цих країнах, Г. Мелеганич, яка зосереджується на дослідженні етнонаціональ-

ної картини та питань державної етнополітики у Чеській Республіці, Н. Шипку, яка займається проблематикою суб'єктності меншин, ряд інших, в тому числі закордонних дослідників та науковці, таких як Г. Землічкова, К. Звілінг, А. Тот, Б. Добош, Я. Ковальчик, Я. Кадлечікова, А. Мушинка та інші.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення правових та інституційних механізмів публічної політики та управління країн Вишеградської групи у сфері етнонаціональних відносин, наявних механізмів участі національних меншин та етнічних груп в управлінському процесі та їх залучення до вирішення релевантних проблем.

Виклад основного матеріалу. Виклики сучасного глобалізованого світу актуалізують проблеми публічного управління у багатоетнічному суспільстві та науковий інтерес до вивчення етнополітичної сфери. В етнополітології існує безліч теорій, концепцій, понять, якими можна охарактеризувати та на основі яких можна досліджувати сучасні етнонаціональні відносини у світі та кожній окремо взятій країні зокрема. Однак, важливим є їх врахування при розробці та реалізації практичних інструментів політики та управління для вирішення та розв'язання широкого кола етнополітичних проблем та конфліктів на етнічному ґрунті. Ефективне публічне управління етнополітичними відносинами є важливою складовою урядування будь-якої демократичної держави з метою задоволення потреб етнічних спільнот, забезпечення атмосфери міжетнічної толерантності, зміцнення загальнонаціональної єдності. Відповідно держави формують та реалізують власні моделі етнонаціональної політики, в якій національні меншини та етнічні групи займають свій статус.

У контексті етнополітичних відносин поняття «етнічність» тісно переплітається з поняттям «політика». Етнічні групи через політично активні інститути є учасниками загальнополітичних процесів, висувають політичні вимоги, намагаються вплинути на розподіл владних ресурсів. Публічна політика у сфері етнополітичних відносин може бути не лише фактором формування політичної поведінки етнічності, але й відповіддю на політичну поведінку етнічних спільнот. З огляду на це в публічній етнополітиці можемо виділити такі складові: політика, що ініціюється органами державної влади; політика, що ініціюється державотворчою нацією; політика, ініційована етнічними меншинами. В етнонаціо-

нальній сфері публічну політику спрямовано на задоволення культурно-освітніх, мовних, соціально-економічних та політичних потреб етнічних спільнот.

Відповідно до «Міжнародного пакту про громадянські і політичні права», всі народи мають право на самовизначення і, відповідно, вільно встановлювати свій політичний статус, забезпечувати економічний, соціальний і культурний розвиток [1]. Статус меншини, таким чином, визначаємо залежно від різних соціально-структурних позицій у суспільстві та політичних орієнтацій [2, с. 90]. Загалом міжнародним співтовариством, як на регіональному, зокрема європейському, так і на глобальному рівнях прийнято ряд міжнародно-правових документів, які стосуються захисту національних і етнічних меншин та корінних народів. Демократичні держави долучаються до міжнародних стандартів захисту прав меншин, шляхом імплементації відповідних міжнародних документів у власне нормативно-правове поле. Не виключенням є і країни Вишеградської четвірки, які в руслі демократичних перетворень реформували також і сферу етнополітики, імплементуючи міжнародні стандарти забезпечення прав меншин.

До базових законодавчих документів у сфері захисту національних меншин у країнах V4 належать міжнародні документи, які були ратифіковані державами та імплементовані у національне законодавство. Насамперед це Рамкова конвенція про захист національних меншин та Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. Так, основний перелік прав національних меншин та етнічних груп у Словацькій Республіці зафіксованим в Конституції держави [3]. До профільних законів також належать Закон СР про використання мов національних меншин [4] (із внесеними змінами та доповненнями, Постанова Уряду Словацької Республіки з переліком муніципалітетів, у яких громадяни Словацької Республіки, що належать до національної меншини, становлять не менше 20% населення (1999 р.), Постанова Уряду Словацької Республіки про виконання окремі положення Закону про використання мов національних меншин зі змінами (2011) [5]. Крім того, існують інші обов'язкові непрофільні нормативні акти, які регулюють статус і права національних меншин. Серед них Закон про об'єднання громадян, Закон про свободу віросповідання та статус церков і релігійних товариств, Закон Національної ради Словацької

Республіки про ім'я та прізвище, Закон Національної ради Словацької Республіки про державну мову, Закон про вільний доступ до інформації та внесення змін до деяких законів (Закон про свободу інформації), Закон про державне управління освітою та самоврядуванням та про внесення змін до деяких законів, Закон про рівне ставлення в окремих сферах та про захист від дискримінації та про внесення змін до деяких законів (Закон про боротьбу з дискримінацією), Закону про освіту (шкільний закон) та про внесення змін до деяких законів [6], Закону про радіо і телебачення [7], Закон про умови реалізації права голосу та про внесення змін до деяких законів, Закон про Фонд на підтримку культур національних меншин та про внесення змін деяких законів [8], Закон про перепис населення 2021 та інші, що містять положення, що стосуються національних меншин у Словаччині [9, с. 6–9]. Законодавство держави передбачає ряд преференцій для національних меншин, при цьому, система розробки законів є досить ефективною, так, наприклад, у ході підготовки Закону про Фонд на підтримку культур національних меншин Міністерством культури Словаччини було сформовано спеціальну робочу групу, до якої входили дес'ять представників національних меншин для кращого розуміння потреб меншин. Важливою складовою етнополітики СР є також прийняття урядом незаконодавчих концептуальних документів у сфері забезпечення прав національних меншин, таких як План дій із захисту прав осіб, які належать до національних меншин та етнічних груп на 2021–2025 рр. [10].

Влада Словацької Республіки свідомо обрала стратегію моніторингу виконання взятих на себе зобов'язань у питанні забезпечення прав національних меншин з боку Ради Європи, розділяючи відповідальність за зміст національної етнополітики. Завершено звіт про п'ятий цикл моніторингу імплементації Словаччиною Рамкової конвенції про захист національних меншин [11]. У рамках імплементації Європейської хартії регіональних мов або мов меншин уряд Словацької Республіки також затвердив п'яту доповідь про її виконання. У 2020 році Європейська комісія проти расизму та нетерпимості також підготувала звіт щодо шостого циклу моніторингу в Словаччині [12]. Згідно з останніми циклами моніторингу було наголошено на необхідності приділяти більше уваги питанням, що стосуються прав меншин, особливо пробле-

мам ромської громади. Їх потрібно вирішувати у тісній співпраці з представниками національних меншин та представниками громадянського суспільства.

Практичну реалізацію політики Словаччини та забезпечення управлінського процесу щодо меншин забезпечують політичні та адміністративні інституції. Це зокрема, Рада Уряду Словацької Республіки з питань прав людини, національних меншин та гендерної рівності [13], Комітет з прав національних меншин та етнічних груп, Комітет з попередження расизму, ксенофобії, антисемітизму та інших форм нетерпимості, Урядовий уповноважений з питань національних меншин, Урядовий уповноважений з питань ромської громади, до формування та функціонування яких залучені представники меншин, зокрема через громадські організації.

Не менш ефективно реалізовується політика щодо національних меншин та етнічних груп у Польщі, особливо що стосується нормативно-правової бази та її практичної реалізації. Про це, як і у Словацькій Республіці, свідчать моніторингові цикли, проведені РЕ стосовно виконання Рамкової конвенції про захист національних меншин та Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації тощо. Стаття 35 Конституції Польщі гарантує свободу збереження та розвитку мови і культури меншин, також національним і етнічним меншинам надається право на участь у вирішенні питань, що стосуються збереження власної культурної ідентичності, створення освітніх та культурних закладів [14]. На основі положень конституції держави, прийнятий Закон про національні та етнічні меншини і про регіональну мову [15], який спонукає державну владу сприяти захисту, збереженню та розвитку культурної самобутності меншин, реалізовувати принцип рівноправності осіб, незалежно від їх етнічного походження. Згаданий профільний закон чітко визначає поняття «національної» та «етнічної меншини», а також перелік меншин, що належать до цих категорій. Загалом національними меншинами визнано дев'ять меншин, у той час, як етнічними меншинами – чотири (караїми, роми, татари, лемки). Особи які належать до меншини у Польщі мають право вільно розмовляти власною мовою як в приватному, так і в публічному житті, поширювати інформацію рідною мовою, навчатися на рідній мові. Профільний закон був позитивно сприй-

нятий національними меншинами. Як і в Словацькій Республіці, права меншин згадуються також і в окремих галузевих законах, зокрема це: закон «Про систему освіти» та зміни до нього [16], закон «Про радіомовлення та телебачення» [17], закон «Про польську мову» [18], закон «Про офіційні назви місцевостей та фізико-географічних об'єктів» [19], закон «Виборча Ординація до Сейму РП і до Сенату РП» [20], Закон про політичні партії [21] та інші, які надають широкі права національним та етнічним меншинам у Польщі.

Публічна політика Республіки Польща щодо меншин ефективно реалізовується завдяки розгалуженій інституційній системі. Згідно польського законодавства, всі органи державної влади зобов'язані вживати адекватні заходи для підтримки і захисту прав меншин, збереження і розвитку мов меншин. У Польщі створено також ряд дорадчих органів, спеціальних інституцій, які зайняті у сфері забезпечення прав національних та етнічних меншин. До структури Міністерства внутрішніх справ та адміністрації входить Департамент з питань релігії, національних і етнічних меншин [22], а в складі департаменту діє група з питань культури національних та етнічних меншин. Нагальними проблемними питаннями у сфері етнополітики займається Комітет Сейму Польщі з питань національних та етнічних меншин, який з цією метою проводить постійні моніторинги ситуації з меншинами в країні. Періодично проводяться засідання комітетів з проблем окремих національних та етнічних меншин у Польщі [23]. Консультативно-дорадчим органом при прем'єр-міністрові Польщі є Спільна комісія уряду та національних і етнічних меншин, яка займається розробкою і оцінкою нормативно-правових актів у сфері захисту прав меншин. З метою реалізації своїх обов'язків комісія може співпрацювати з органами державної влади, місцевого самоврядування, науковими установами, громадськими організаціями. До складу комісії входять представники органів державного управління та представники національних меншин, (вірменської, білоруської, чеської, німецької, єврейської, литовської, російської, словацької та української), етнічних меншин (караїмів, лемків, ромів, татар), а також представники громади, що використовують регіональну мову (кашубська). Захист прав осіб, що належать до меншин входить також до компетенції Спеціального Уповнова-

женого з прав людини, Уповноважений уряду з питань рівного ставлення та ін.

Серед країн Вишеградської четвірки Угорщина одна з перша створила систему сприяння правам меншин шляхом самоврядування, яке пропонує унікальний підхід сприяння участі меншин. Правове регулювання прав національних меншин в Угорщині здійснюється нормами Конституція Угорської Республіки [24]. Угорщина є державою, де увага до національних меншин підвищена, створюються умови для збереження й розвитку їх національно-культурної ідентичності; розроблений та функціонує ефективний комплекс політико-правових й інституційних механізмів щодо забезпечення прав національних та етнічних меншин. Закони Угорської Республіки повинні забезпечувати представництво національних та етнічних меншин, які проживають на території держави. Національні та етнічні меншини можуть створювати як місцеве, так і загальнонаціональне самоврядування.

Права національних та етнічних меншин в Угорщині захищені такими профільними законами, як Закон LXXVII про права національних та етнічних меншин (1993) [25], Закон CLXXIX про права національностей (2011) [26], а також, як і у Словаччині та Польщі, рядом галузевих законів. Закон LXXVII 1993 року про права національних та етнічних меншин зазнав ряду модифікацій, найважливішою з них було прийняття поправки 114 від 2005 року про вибори представників самоврядування меншин та внесення змін до деяких законів, що стосуються національних та етнічних меншин, які здійснили суттєві інституційні зміни у даній сфері. На сьогодні основні елементи цієї системи домінують у повсякденному житті 13 національностей, визнаних в Угорщині. Згідно з новою термінологією після прийняття Конституції 2011 року, щодо представників меншин використовується термін «національності». У новій конституції термін «громадянство» вживається як нейтральний, тоді як «народ» має більше національно-етнічне забарвлення [27, с. 11].

Коллективна участь у суспільному житті, гарантована національним громадам Угорщини, частково реалізується шляхом самоврядування. Національності, які проживають в Угорщині, можуть створювати місцеві та національні органи самоврядування [28]. Закон про права національностей містить положення про самоврядування для національних меншин у сфері освіти

та культури, право національностей на власні засоби масової інформації, створення та функціонування національних органів самоврядування та фінансову основу здійснення державних справ у справах громадянства [28].

Відповідно до Закону про вибори членів парламенту національні меншини можуть складати власні списки кандидатів. Список національних меншин повинен включати не менше трьох кандидатів, він не може складатися двома або більше національними самоврядуваннями національних меншин [29]. Відповідно до Закону XXXVI від 2012 року про Національні збори Парламент створює комітет, що представляє національності в Угорщині.

У 2014 році набули чинності законодавчі зміни стосовно меншин, зокрема прописано концепцію національних меншин та принцип індивідуальної етнічної самоідентифікації [30, с. 309]. Етнічним громадам Угорщини, які проживають компактно на певній території мають преференції на представництво в муніципальних органах влади, тобто при наявності в місцевій громаді не менше ніж 30 виборців від однієї з тринадцяти національних меншин, вона має право на мандат в муніципальній раді. Варто відзначити, що чітке законодавство стосовно меншин в Угорщині, у тому числі у виборчому процесі, а відповідно нормативно-правове регулювання етнополітичної сфери, сприяло зростанню, у тому числі, електоральної участі меншин.

В системі управління питання забезпечення прав меншин в Угорщині стосуються не одного міністерства чи відомства. До системи етнополітичного менеджменту в країні належать Відділ цивільних відносин апарату прем'єр-міністра, який також відповідає за підтримку відносин з неприбутковими організаціями меншин, Управління з питань національних та етнічних меншин, відділу громадської освіти та відносин з меншинами в Міністерстві освіти, відділу національних та етнічних питань у Міністерстві національної культурної спадщини, відділу програм ринку праці, відділу соціальних служб у Міністерстві соціальних та сімейних справ. В Міністерстві закордонних справ було створено окремий підрозділ під назвою відділ з питань прав людини та меншин. Участь меншин в публічному процесі забезпечує Форум національних та етнічних меншин при Національних зборах, який є консультативним органом, може брати участь у роботі різних комітетів зборів [31]. Починаючи з парламентських виборів у 2014 році,

всі національності офіційно були представлені в Національних зборах. Представники національностей відіграють важливу роль у законодавчому процесі через парламентський Комітет національностей в Угорщині. Комітет пропонує Національним зборам акти та проекти, які стосуються національностей в Угорщині. Також функціонує Відділ управління фінансовою підтримкою національностей, який управляє процесом прийняття рішень у системі, пов'язаній з фінансовою підтримкою освіти та виховання національностей, готує рішення щодо фінансової підтримки національностей зі спеціальних центральних фондів. Окрім компетентних державних органів, питання та норми, які стосуються національностей в Угорщині розглядає також Уповноважений з фундаментальних прав, заступник Уповноваженого з прав національностей.

Як і в решті країн V4, основними національними законами, які регламентують сферу політики держави щодо меншин у Чеській Республіці, є Конституція держави та відповідні профільні і галузеві закони. Складовою частиною Конституції Чехії є Хартія основних прав та свобод Чехії від 1991 року, в якій національним та етнічним меншинам присвячена третя глава (статті 24-25). У статті 25 Хартії прописано, що громадянам, які формують національні або етнічні меншини, гарантується всебічний розвиток, у тому числі право спільно з іншими представниками меншини розвивати власну культуру, поширювати та отримувати інформацію на рідній мові, об'єднуватися в національні об'єднання. Громадянам держави законом також гарантується право на освіту на рідній мові, право використовувати рідну мову в офіційному спілкуванні, право на участь у вирішенні питань, які стосуються національних та етнічних меншин [32]. Решта деталей встановлюються профільними законами.

В червні 2001 року було прийнято Закон про права представників національних меншин [33]. Даний закон визначає права представників національних меншин та компетенцію міністерств, адміністративних органів та органів територіального самоврядування стосовно забезпечення прав меншин. Широкими є мовні права меншин у Чехії. Так, наприклад, кожна особа, яка заявляє, що не володіє чеською мовою, має право використовувати свою рідну мову в суді та органах влади, причетних до злочинів. Витрати, пов'язані з послугами перекладача, покриваються

державою. Однак дане питання щодо ромської національної меншини є недостатньо вирішеним з огляду на недостатню кількість ромських перекладачів. Офіційними мовами меншин є лише німецька, польська, угорська, українська.

Представникам меншин дозволяється використовувати свої імена та прізвища на рідній мові, але існують суворі умови, визначені законодавством щодо реєстрів імен та прізвищ. Крім того, закон про меншини передбачає, що двомовні географічні назви для населеного пункту, вулиці, громадських місць, будівель органів влади та місцевого самоврядування, можуть також використовуватися. Це право може бути реалізоване лише за умови, що 10% жителів громади є представниками національної меншини і відповідну петицію про двомовну назву підписали 40% повнолітніх громадян. Серед галузевих законів, покликаних забезпечувати права меншин варто назвати Закон про чеське телебачення, Законі про теле і радіомовлення, Законі про пресу та ін.

У Чеській Республіці склалася своєрідна система етнополітичного менеджменту. На рівні законодавчих органів влади питаннями національних меншин відають Підкомітет з питань національних меншин Палати депутатів і Підкомітет із застосування Хартії основних прав і свобод. Питаннями національних меншин займаються також Комітет із питань петицій, Комітет із питань прав людини, Комітет із питань науки, Комітет із питань освіти і Комітет із питань культури Сенату Чеської Республіки [34, с. 153]. Функціонують два консультативні органи – Урядова рада з питань національних меншин та Міжміністерська урядова комісія у справах ромської громади. На рівні органів місцевого самоврядування створено посади радників із питань ромів, які також допомагають координувати процес інтеграції ромської меншини. Представники національних меншин є в Консультативній раді Міністерства культури і Консультативній раді Міністерства освіти, молоді та спорту.

Серед членів Урядової ради з питань національних меншин представлені чотирнадцять національних меншин – білоруська, болгарська, хорватська, угорська, німецька, польська, ромська, русинська, російська, грецька, словацька, сербська, українська та в'єтнамська (кожна національна меншина висуває від одного до двох представників) [35]. На рівні місцевого самоврядування у населених пунктах, де компактно проживають представники національних

меншин, можуть також створюватися комітети у справах національних меншин. У будь-якому населеному пункті, незалежно від кількості представників національних меншин, при необхідності, може створюватися комісія у справах національних меншин.

Висновки і пропозиції. Таким чином, країни Вишеградської четвірки характеризуються власною етнічною структурою населення, особливостями етнонаціональних відносин, рівнем громадсько-політичної активності меншин, наявністю чи відсутністю конфліктів на етнополітичному ґрунті. При цьому меншини різняться за рівнем політичної активності і не завжди це залежить від чисельності меншини. Але часто в законодавствах досліджуваних держав прописані можливості для меншин, якими можуть скористатися лише найчисельніші спільноти.

Аналізуючи законодавство країн Вишеградської четвірки у галузі нормативного забезпечення публічної політики та управління щодо меншин, можемо констатувати, що норми про національні та етнічні меншини включені в основний текст конституцій держав. Лише, у Чехії норми стосовно меншин прописані переважно в додатку до Основного Закону – Хартії основних прав і свобод. При цьому лише в Конституції Словаччини та згаданій Хартії Чехії норми про національні меншини зібрані в окремих розділах. Положення відповідних розділів чи положень конституцій чотирьох держав стосовно меншин переважно носять декларативний, імперативний і описовий характер, відтворюють норми відповідних міжнародних документів про захист прав меншин. Окрім того, з контексту розглянутих конституцій впливає необхідність спеціального законодавства, яке детально регламентує окремі права національних та етнічних меншин, як, наприклад, врегулювання законом функціонування самоврядування меншин (Угорщина).

Розглянуті конституції вживають формулювання «національна меншина», однак існує власна практика використання інших пов'язаних загальних (нація, національність) і спеціальних (етнічна меншина/група, корінний народ) категорій, визначення яких подані у окремих спеціалізованих законах (крім Словацької Республіки, де точаться дискусії щодо необхідності прийняття профільного закону). Через обов'язковість дії на території держав міжнародних норм про захист прав людини і національних меншин, зміст багатьох загальних конституційних норм

щодо статусу і відповідного захисту національних меншин є подібними.

Правове забезпечення етнополітики країн Вишеградської групи ґрунтовно підкріплене особливостями функціонування її інституційної основи, реалізацією управлінського процесу у цій сфері. Варто відзначити розгалужену систему етнополітичного менеджменту у країнах Вишеградської четвірки, який сприяє залученню національних та етнічних меншин до публічної політики у статусі як об'єктів, так і суб'єктів політики. Позитивом є міжвідомча співпраця з питань національних меншин у даних країнах, а також залучення представників національних та етнічних меншин. Позитивним прикладом є функціонування самоврядування меншин в Угорщині, де можемо говорити про збалансовану модель національно-культурної автономії меншин. Ефективними є також системи державного фінансування програм розвитку національних меншин, здійснювані за субсидіарним принципом.

Список використаної літератури:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. ООН. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 18.02.2022).
2. Шипка Н. Національні меншини як суб'єкти етнополітичних відносин у державотворчих процесах в Україні кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. *Українська національна ідея : реалії та перспективи розвитку*. 2006. Вип. 17. С. 89–94.
3. Constitution of the Slovak Republic. URL: <http://www.slovensko.com/docs/const/const2.htm> (дата звернення: 10.02.2022).
4. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín. URL: http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/1277_zakon-184-1999.pdf (дата звернення: 21.02.2022).
5. Legislatíva. Splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny. URL: <https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/legislativa-svsnm/> (дата звернення: 15.04.2022).
6. Zákon z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (245/2008 Z.z.). URL: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-245> (дата звернення: 21.02.2022).
7. Zákon o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov. URL: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2010-532> (дата звернення: 22.02.2022).
8. Zákon z 10. mája 2017 o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov. URL: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2017-138> (дата звернення: 2.03.2022).
9. Report on the Status and Rights of Persons Belonging to National Minorities 2019–2020. Bratislava, May 2021 158 p. URL: https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/share/svnm/spravy-a-koncepcne-materialy/sprava_o_postaveni_a_pravach_prislusnikov_narodnostnych_mensin_2019-2020_anglicky_final.pdf (дата звернення: 15.04.2022).
10. Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025. Bratislava, 2021 31 s. URL: https://www.narodnostnemensiny.gov.sk/share/svnm/spravy-a-koncepcne-materialy/ap_2021-_2025.pdf (дата звернення: 15.04.2022).
11. Framework Convention for the Protection of National Minorities: News 2019. Slovak Republic: receipt of the 5th cycle state report. URL: https://www.coe.int/en/web/minorities/news-2019/-/asset_publisher/WSzOdQnzJ7kM/content/slovak-republic-receipt-of-the-5th-cycle-state-report?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.coe.int%2Fen%2Fweb%2Fminorities%2Fnews-2019%3F-p_p_id%3D101_INSTANCE_WSzOdQnzJ7kM%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-4%26p_p_col_count%3D1 (дата звернення: 12.04.2022).
12. ECRI report on the Slovak republic. Council of Europe. December 2020. URL: <https://rm.coe.int/ecri-6th-report-on-the-slovak-republic/1680a0a088> (дата звернення: 12.04.2022).
13. Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. URL: <http://www.radav-ladylp.gov.sk/> (дата звернення: 22.02.2022).
14. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. URL: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm> (дата звернення: 19.03.2022).
15. Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym w języku ukraińskim. URL: <http://www.msw.gov.pl/download/1/2343/ukrainski.pdf> (дата звернення: 20.03.2022).
16. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/zmiana-ustawy-o-systemie-oswiaty-oraz-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-17907725> (дата звернення: 20.03.2022).
17. Ustawa o radiofonii i telewizji. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=W-DU20042532531> (дата звернення: 20.03.2020).
18. Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19990900999> (дата звернення: 22.03.2022).
19. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails>.

- xsp?id=wdu20031661612 (дата звернення: 21.03.2022).
20. Ustawa z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20010460499> (дата звернення: 21.03.2022).
21. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych. Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. 2011 Nr 155, poz. 924. URL: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/partiepol/partiepol.htm> (дата звернення: 22.03.2022).
22. Podstawowe prawa. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. URL: <http://www.stowarzyszenielemkow.pl/new/modules/publisher/item.php?itemid=80> (дата звернення: 16.03.2022).
23. Fourth Report submitted by Poland pursuant to Article 25, paragraph 2 of the Framework Convention for the Protection of National Minorities – received on 9 April 2019. Warsaw, 2019. URL: <https://rm.coe.int/4th-sr-poland-en/168093ed27> (дата звернення: 19.03.2022).
24. Hungary's Constitution of 2011. URL: https://www.constituteproject.org/constitution/Hungary_2011.pdf (дата звернення: 19.06.2022).
25. Act LXXVII of 1993 on the Rights of National and Ethnic Minorities. URL: https://www.minelres.lv/NationalLegislation/Hungary/Hungary_Minorities_English.htm (дата звернення: 16.05.2022).
26. Act CLXXIX of 2011 on the Rights of Nationalities. URL: https://www.legislationline.org/download/id/6547/file/Hungary_act_rights_of_nationalities_2011_en.pdf (дата звернення: 19.04.2022).
27. Dobos B. The Minority Self-Governments in Hungary. January, 2016. 37 p. URL: http://www.world-autonomies.info/ntas/hun/Docu-ments/Hungary__2016-01-15.pdf (дата звернення: 19.04.2022).
28. Act CLXXIX of 2011 on the Rights of Nationalities. URL: https://www.legislationline.org/download/id/6547/file/Hungary_act_rights_of_nationalities_2011_en.pdf (дата звернення: 15.03.2022).
29. Act CCIII of 2011 On the Elections of Members of Parliament. URL: <https://www.valasztas.hu/web/national-election-office/act-cciii-of-2011-on-the-elections-of-members-of-parliament> (дата звернення: 19.03.2022).
30. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття : навчальний посібник. Ужгород : «Ліра», 2016. 464 с.
31. Fifth Report submitted by Hungary Pursuant to Article 25, paragraph 2 of the Framework Convention for the Protection of National Minorities – received on 5 February 2019. URL: <https://rm.coe.int/5th-sr-hungary-en/168092522f> (дата звернення: 19.05.2022).
32. Czech Republic's Constitution of 1993 with Amendments through 2013. URL: https://www.constituteproject.org/constitution/Czech_Republic_2013.pdf?lang=en (дата звернення: 19.06.2022).
33. Act on rights of members of national minorities and amendment of some acts. URL: http://www.minelres.lv/NationalLegislation/Czech/Czech_Minorities_English.htm (дата звернення: 19.04.2022).
34. Мелеганіч Г. Тенденції етнополітичного розвитку Чеської Республіки. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія*. 2014. Вип. 11. С. 151–160.
35. Government Council for National Minorities. URL: <https://www.vlada.cz/en/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-en-16666/> (дата звернення: 19.04.2022).

Kichera N. M. National minorities in the system of public policy and administration of the Visegrad Group countries

Issue of national and ethnic minorities, their status, protection and providing of rights, place in the decision-making system, is one of the most popular topics of modern researches, especially with the further development of practical recommendations for the formation and implementation of practical policy on minorities. The processes of growth of polyethnicity of modern states, globalization, integration and, unfortunately, aggravation of conflicts on ethnic grounds, speculation on issues of ethnic, linguistic, religious affiliation, as it happens in Ukraine and so one contribute to the constant actualization of issues of ensuring and protecting the rights of minorities. Therefore, ensuring an effective public policy and administration on national and ethnic minorities, intercultural, interethnic dialogue in society, prevention of ethno-political threats are important tasks facing the developed democracies of the world. Insufficient attention to ethno-national and ethno-political relations, imperfection of legislation in the field of ethno-politics (including laws and non-legislative documents, various strategies and plans for minority development), shortcomings of ethno-political management threatens the growth of centrifugal ethnic tendencies in the country. Changes in the structure of political systems in the Central European region, the disintegration of some and the formation of new states have resulted in the emergence and escalation of ethno-national conflicts, the preservation and growth of separatist tendencies. However, during the first decade of the 21st century, the Visegrad Four countries have experienced an unprecedented period of political and economic democratic transformation on the path to European integration, including in the field of public policy and adminis-

tration towards national minorities and ethnic groups. The Visegrad Group is an important stabilizing element for Ukraine and an important sphere that can be an example for Ukraine is the ethnopolitics of the V4 countries. The public policy of the Visegrad Group states on the field of national minorities and ethnic groups guarantees the right to develop their culture, disseminate and receive information in their native language, establish their own organizations, educational and cultural institutions, etc.

Key words: *national minorities, ethnic groups, public policy, public administration, political participation, Visegrad Group, ethnopolitical management.*